

Sakspapir

Saksbehandlar	Arkiv	ArkivsakID
Eirik Bouwer Utne	FA - C50	15/2324

Saksnr	Utvalg	Type	Dato
04/2016	Utval for levekår	PS	19.01.2016

Bruk av Holsnøy gamle meieri til kulturføremål

Vedlegg:

Vedlegg meieriet - bilde og illustrasjonar

Saksopplysningar:

Bakgrunn

Utval for levekår hadde sak til handsaming, ULK-40/2015, om *Framtidig bruk av Holsnøy Meieri*, med vedtak «*Utval for levekår gjev tenesteområdet kultur oppdrag å utgreie vidare kostnader med å ta vare på Holsnøy meieri med tanke på bruk av huset til ulike kulturføremål.*».

Bakgrunnen for saka var korleis det gamle meieribygget kan tene innbyggjarane i framtida, der ein la fram at *Meland kommune treng eit kulturbygg som arena og møteplass for noverande og framtidige generasjonar. Meieriet kan vere eit bidrag til dette, og saka bør utgreiast vidare.* Det vart peika på fleire punkt: behov for ei regulær scene i kommunen, kommunen sitt behov for lokale til å vere ein pådrivar for kulturaktivitet, behov for møteplassar på Frekhaug og i Meland, behova for igjen få drift på ein ungdomsklubb og å kunne ta omsyna til dei kulturhistoriske verdiane på alvor.

Det er i denne vurderinga ikkje tatt med ein kostnadsanalyse, då det ikkje har vore tilgjengelege tidsressursar til det. Det var uttalte signal i møte i Utval for levekår den 8.9.2015 at ein ikkje kunne eller skulle nytte midlar på utgreiinga. Likevel har ein komme eit stykke på veg når det gjeld kostnadar ved prosjektet, og ikkje minst når det gjeld å vurdere behov, innhald og vegen vidare.

Vurdering

For å kunne gi svar på oppdraget vil vurderinga, etter å kort skildre bygget og nærområdet, først kaste lys på ulike målgrupper for eit kulturbygg, for å så vurdere behova som ligg til grunn for eit lokalt kulturbygg og møteplass. Vidare vil vurderinga omhandle korleis meieribygget kan nyttast til kulturføremål i praksis, og om kva moglegheiter, verdiar, effektar og utfordringar eit slikt prosjekt vil føre med seg. Til sist vil ein setje opp kva for kostnadar eit slikt prosjekt vil føre med seg, og korleis vegen vidare vil kunne sjå ut.

Meieriet er i vurderinga lagt fram som *kulturbygg og møteplass* og ikkje som eit *kulturhus*. Omgrepa må ikkje forvekslast. Der omgrepet *kulturhus* oftast høyrar heime i debatten kring større og ofte regionale investeringar i prestisjetunge nybygg til kultur- og næringsføremål, er omgrepet *kulturbygg*

her nemning for eit lokalt bygg til kulturføremål, med klare møteplassfunksjonar. Eit slikt bygg skal gi rom for ulik kulturell verksemd, fungere som kulturell møteplass for alle grupper, ha ei sentral lokalisering i lokalsamfunnet, med definerte og fleksible oppgåver og løysingar.

Forankring i kommunale planar

I kommuneplan for Meland 2014-2025 er to av måla for kulturfeltet ...*Vi skal stimulere til kulturell deltaking, kreativitet og fremja fysisk aktivitet og Frivillig innsats skal vere ein berebjelke i kulturlivet.*

For å oppfylle måla skal ein ...*Vidareutvikle etablerte og planleggje for nye kulturarenaer. Vidare skal det ...leggjast til rette for uformelle møteplassar og kulturtilbod for barn og unge.*

I Temaplan for idrett, folkehelse og friluftsliv er det lagt fram at ...*Alle innbyggjarane i Meland skal kunne delta i samfunnet på møteplassar som gjer at ein blir sett og respektert. Dette er òg viktig i arbeidet for psykisk helse og menneske i vanskelege livssituasjonar.*

Det i handlingsplanen til temaplanen lagt til rette for eit nærmiljøanlegg finansiert med spelemidlar, til eigenorganisert aktivitet ved eit *ungdomshus/-klubb/kulturbygg*.

Meieristaden og det gamle Frekhaug

Figurar 1 - 4

Frekhaug meieri, eller Holsnøy meieri, vart opna i 1959, som felles meieri for Holsnøy. Dei gamle meieria vart samstundes nedlagde. Etter kvart vart dette nye samlemeieriet for lite og all mjølka vart transportert direkte til Bergen. Holsnøy meieri vart lagt ned kring 1970. Sidan har lokalet husa både butikk, ungdomsklubb, verkstad og lager.

Området kring bygget er knytt til den gamle Langelandskaaien/Frekhaug kai, som har vore utvida fleire gongar. Her var det mellom anna landhandel, postopneri, garveri og skomakar. Ferja mellom Salhus og Frekhaug var i rute frå 1954 til 1985. Hurtigbåt til Bergen var i drift fram til 1994, ein funksjon som har komme i gang igjen dei seinare åra med rehabilitert venteskur. Husa ved kaiområdet er i god stand, og står som ei rest av den tid da Frekhaugområdet orienterte seg mot sjøen, som ein sentral plass for denne delen av Holsnøy. Like nordvest for meieriet finn ein den gamle Pilgarden, med Sjørusehuset øvst i Havnebrekka. På denne eigedomen ligg òg grunnane etter Haldorsenhuset, som vart rive på midten av 80-talet. Eigedomen kom i kommunen sin hender i 1955 og har tent til kommunehus, kommunekasse og bibliotek.

Like sør for meieriet ligg Meland ungdomsskule frå 1920, fram til 1966 Frekhaug ungdomsskule, som i dag er Åsane Folkehøgskule. Kring 250 meter vest for meieriet ligg Nordgarden med våningshus og løe. Stiftinga Nordgardsløa driv forsamlingshus med kulturfunksjonar på frivillig basis og har Meland kommune og fleire lag og organisasjonar som medlemmar.

Arealformål og omsynssone kulturmiljø og kulturminne

Området er satt av til offentlig tenesteyting. Områda Pilgarden, gamle Holsnøy meieri og Frekhaug kai har i kommuneplanen *Omsyn kulturmiljø og kulturminner. H570_7 Frekhaug – kulturmiljøsona viser Frekhaug sin kulturhistoriske tilknytning til sjøen med m.a. administrasjonsbygg, ferdselsåre, meieri og kai.*

- *Eksisterande verneverdige kulturminne og kulturmiljø skal takast vare på og ikkje rivast.*
- *Området skal ivaretakast for framtida. Ved utarbeiding av reguleringsplan eller søknad om*

løyve etter pbl §§20-1 til 20-8 skal tiltaket skje på vernet sine premisser og innanfor kulturminne/miljøet si tålegrense for endring. Det gjeld særleg tilpassing til bygningane si plassering i tun eller terreng, utforming, hovudkonstruksjonar, takform, fasadar, materialbruk og fargebruk.

- Ved søknad om løyve til tiltak kan kommunen vurdere å gje mellombels forbod om tiltak.*
- Søknad om løyve til tiltak skal innehalde ein arkitektonisk, kulturhistorisk og estetisk omtale som viser korleis tiltaket tek omsyn seg til verneføremålet.*

Ved å ta vare på eit kulturhistorisk viktig bygg, og ein av få restar etter industribygg i kommunen, kan ein sørgje for å hegne om stadidentitet ved å gi rom for eit lokalt signalbygg og identitetsmarkør.

Målgrupper for eit kulturbygg i Meland

Eit kulturbygg på Frekhaug vil måtte ha heile Melandssamfunnet som målgruppe. I følgje SSB bur det i underkant av 5 000 menneskje i tettstadane Frekhaug, Krossneset (Flatøy), Holme, Dalemarka og Moldekleiv. I tillegg kjem innbyggjarane som bur i områda mellom desse tettstadane. Kring 2/3 av befolkninga i kommunen bur i den søraustlege delen av kommunen, i nær relasjon med Frekhaug som kommunesentrum, der i underkant av 1/3 bur.

Dersom ein bryt innbyggjartala frå SSB grovt ned på alder, finn vi at 30% er 19 år eller yngre, 60% er i arbeidsfør alder mellom 20 og 66 år og 10% er over pensjonsalderen. I det heile ber Meland preg av å vere ein vekstkommune, med ein ung befolkning.

Barn og unge – 1.2015

Alder 0-19	Innbyggjartal	Prosent av aldersgruppa	Prosent av total befolkning
0 år	110	5%	1%
1-5 år	638	28%	8%
6-12 år	797	34%	10%
13-15 år	345	15%	4%
16-19 år	423	18%	5%

Som nemnd er 30% av befolkninga i kommunen 19 år eller yngre. Av desse er 2/3 i barneskulealder eller yngre. Målgruppa barn utgjer 21% av befolkninga i kommunen, med 1545 personar, mens ungdom utgjer 9% av befolkninga med 768 personar.

Kulturtilbod for barn kan potensielt nå i underkant av 1 500 barn, dersom ein ikkje reknar med spedbarna. Når det gjeld kulturtilbod til barn må ein òg rekne inn tal på barnefamiliar. Det er 536 familiar med yngste barn under skulealder, og 567 familiar med yngste barn 5-17 år. Av desse er høvesvis 52 og 122 familiar med anten mor eller far.

Kulturtilbod til ungdom, til dømes i regi av ein ungdomsklubb, har eit besøkspotensiale frå over 750 innbyggjarar i alderen 13-19. Alt i alt er det ei talrik målgruppe for kulturtilbod for barn og unge i kommunen. Denne målgruppa ser ut kjem til å halde seg stabil dei neste åra.

Målgruppa har eksisterande tilbod i skular og hos lag og organisasjonar. Likevel er det eit stort behov for ein ungdomsklubb i kommunen, noko mellom anna Meland Ungdomsråd har peika på over fleire år. Ein ungdomsklubb kan verke svært positivt for ungdomsmiljøa og ha viktige førebyggjande, kvalifiserande og utviklande funksjonar.

Ein sentral og ålmann møteplass for **barnefamiljar** i Frekhaugområdet eksisterer ikkje i dag, noko som er naudsynt for å inkludere unge innflyttarar og gjere dei i stand til å byggje og ta del i felles stadkjensle. Eit fritt og ålment tilbod, som søker støtte hos tiltaksordninga mot **barnefattigdom**, vil vere viktig for å **utjamne konsekvensane** av dei ulike forholda barn og unge i Meland veks opp i.

Vaksne – 1.2015

Alder 20-	Innbyggjartal	Prosent av aldersgruppa	Prosent av total befolkning
20-44 år	2634	49%	34%
45-66 år	1982	37%	26%
67 år eller eldre	805	15%	10%

Målgruppene i tabellen har breie alderspenn. I den lågare delen av **målgruppa 20-44** finn vi mange før og i ei etableringsfase. Nokre er studentar som bur andre stadar. I den eldre halvdel er mange etablerte, både som familiar og aleinebuande.

Den yngre delen av aldersgruppa er ofte ivrige og mobile kulturbrukarar, og kan vere motorar for nye kulturtilbod. Eit døme i Meland er Flatøy Rock, som vart arrangert i åra 2008–2014. Målgruppa flyttar ofte andre plassar for å studere eller arbeide, og eit godt kulturtilbod vil kunne fortsetje å knyte dei til heimstaden. Eit godt og relevant kulturtilbod er ein av dei avgjerande faktorane for at folk vel å busetje på den staden dei vaks opp.

Dei som er etablerte med familie vil ikkje vere like mobile når dei skal sjå etter eit kulturtilbod. Dei har ikkje alltid høve for å reise langt på kveldane, og vil heller kunne nytte seg av eit godt kulturtilbod i nærområdet. Mange av barnefamiliane i kommunen har foreldre i denne aldersgruppa. Dei er viktige frivillige arrangørar og deltakarar i tilbod til dei minste. Denne tida av livet kan ofte vere utfordrande økonomisk. Lågterskeltilbod, som kan passe for alle uavhengig av inntekt, er ein viktig innsatsfaktor mot barnefattigdom. Aldersgruppa 20-44 er sentral for den frivillige sektoren si framtid, og for rekrutteringa til arbeid og ansvarsposisjonar i lag og organisasjonar.

I målgruppa 45-66 år har ofte folk ein romslegare økonomi, meir tid til å nytte seg av kulturtilbod og vere frivillig. Målgruppa er store kulturbrukarar og ofte meir mobil i sin kulturbruk enn dei som er i etableringsfasen. På eit lokalt plan vil gruppa vere viktige for eit føreseieleg og kontinuerleg kulturtilbod, der innsats frå erfarne frivillige kulturarrangørar kan oppretthalde meir eller mindre faste kulturtilbod over lang tid. Gruppa har ei viktig rolle i å rekruttere og involvere yngre generasjonar i frivillig arbeid.

Målgruppa 67 år og over har høg deltaking i kulturtilbod og frivillig arbeid. Gruppa har ofte tid til å involvere seg i å skape og drive frivillig aktivitet og nytte seg av kulturtilbod, òg på dagtid. Den eldre delen av gruppa har store behov for kultur- og aktivitetsbehov. Ofte skjer arbeidet for dette på institusjonar, men eldre som treng gode møteplassar der dei kan oppleve kultur, underhaldning og møte andre, er ei viktig målgruppe for eit kulturbygg.

Busetjing av flyktingar i Meland dannar grunnlag for stor frivillig innsats, mellom anna ved ordninga med flyktingefadarar. Innvandrarar og flyktingar treng gode møteplassar og kulturtilbod for å oppleve, forstå og lære det norske samfunn å kjenne. Eit rehabilitert meieribygge vil ha ei viktig rolle å spele i integreringa av desse gruppene og å skape plassar der dei som er født i Noreg kan møte deira

nye landsmenn.

Når det gjeld **tilkomst** er det gang- og sykkelveg frå Dalemarka og Krossneset, og det er prosjekt i Nordhordlandspakken for tilsvarande frå Moldekleiv til Fosse og frå Holme til Sandskaret ved Dalemarka. Det er gode vegsamband frå Holme via Frekhaug til Flatøy, og vegen frå Fosse til Moldekleiv er eit prosjekt i Nordhordlandspakken. Kollektivtrafikken er relativt god frå Mjåtveitflaten via Frekhaug til Flatøy, mindre god frå Dalemarka og Holme, og dårleg frå Moldekleiv. Behovet for betring av gang- og sykkelvegar er omtala i Kommuneplan for Meland 2014–2025, Tiltaksplan for trafikksikring 2012–2016 og Temaplan for idrett, folkehelse og friluftsliv 2014–2019.

Kulturbygg og møteplass i Meland kommune

Dei siste tiåra har det skjedd ei endring i synet på kommunane si rolle på kulturfeltet, med ei aukande forventning om å vere ein aktiv medspelar. Eit av resultatane har vore bygginga av kulturhus i landet. Desse ålmenne arenaane er meint til å vere ein motor for lokalt og regionalt kultur- og samfunnsliv, i tillegg til å verke positivt for næringslivet. Mange stader har ein tatt i bruk eldre bygg i deindustrialiserte område, som ved USF Verftet i Bergen, Tau Scene i Stavanger og ved papirfabrikken i Moss. Enkelte gonger har ein etablert nybygg i tilsvarande område. Å fylle eit slikt postindustrielt bygg med aktivitet er ofte eit ønskje som kjem nedanfrå, frå kunstnarar sjølv. Samfunnsutviklinga peikar vidare mot behov for næringar og aktivitetar som kan bidra til ny stadidentitet og sosial tilhøyrsløse.

I same periode fekk kunsten ei ny rolle og betyding i at den oppmodar til større deltaking og eit meir aktivt samspel med lokalsamfunnet. Kulturhusa framstiller seg ofte som lokal og folkeleg, med brei appell. Samtidig har det i dei siste åra i aukande grad vorte stilt spørsmål ved omfanget, dimensjonane og kostnadane ved desse bygga, der det vert spurt om det er samsvar mellom innbyggjarane sine behov og bygget som vert sett opp.

For Meland sin del manglar kommunen eigne lokale til å verke som pådrivar for lokal kultur. Det betyr ikkje at ein naudsynlegvis treng eit regulært kulturhus i kommunen, men at ein har behov for tenlege og fleksible lokale, som er kostnadseffektive å drive. Dei må vere profesjonelt utstyrt, men ikkje på ein måte som førar til store leigekostnadar for dei som skal fylle bygget med aktivitet. Terskelen må vere lav for å nytte seg av bygget, det vere seg til arrangement, øving, opptak eller undervisning. Dersom ein skal gjennomføre eit prosjekt knytt til eit lokalt kulturbygg i Meieriet, må ein ta med kva for kulturliv ein har i kommunen i dag og kva meir det er eit ønskje om å få til.

Eit kulturhus skapar ikkje kultur, det er det innhaldet vi fyllar det med som gjer. Der for må ein òg sjå på korleis drifta kan organiserast, og korleis bygget kan vere så fleksibelt at ein held døra open for det som ikkje var planlagt og tenkt på av innhald i det første. Eit slikt bygg vil ha eit langsiktig perspektiv, og skulle vere i drift som ein naturleg del av samfunnslivet i kommunen. Bygget må liggje på ein sentral stad, med gode kommunikasjonar og ikkje minst vere synleg i gatebildet.

Tanken om å nytte eksisterande postindustrielle bygg, er som nemnd over ikkje ny. Eit nytt eksempel i regionen er ved Høgskulen på Kronstad. Her har studentane fått sin kulturplass Kronbar, i ein av dei gamle lokomotivhallane. Interiøret har innordna seg i det gamle, der ein ikkje har prøvd å pynte på feil og manglar, men heller arbeidd seg rundt det. Teglstein med knuste hjørne vart ikkje skifta ut, og maskinmaterieell og kranar er med å gi lokalet eit tydeleg særpreg og ein klar identitet.

Eit brukt bygg har ofte ein tidlaus karakter og ein slik sterk identitet. Bygget er ettertrakta, sidan det allereie er budd inn. Ved å ikkje prøve og endre bygget til å ha eit sterkt preg av samtida, vert den gamle identiteten og stadkjensla i bygget tatt vare på. Det gjer òg at det i tiåra framover vil vere mindre sannsynleg at det opplevast som utdatert, sidan det ikkje ber preg av ei tid over ei anna. Her

passar det gamle meieriet på Frekhaug godt inn.

Behov for kulturbygg og møteplass i Meland kommune

Det er fleire kjente og konkrete behov for ein slik plass:

- Kulturlivet i Meland er godt og sterkt, men til ein viss grad lite synleg og samla. Det er eit stort behov for ein samlande møteplass for heile kommunen. Eit samfunn utan ein felles plass der folk kan møtast manglar litt av limet som held det saman.
- Det er eit svært stort behov for ein ålmenn møteplass for dei mange unge i kommunen.
- Kommunen har i dag få høve til å sjølv vere ein pådrivar for eit godt kultur- og samfunnsliv, sidan han ikkje har ein eigen stad til å drive kulturverksemd, som òg kan vere ein møteplass for, av og med innbyggjarane. Utan ein slik stad er òg høva til å få inn ekstern finansiering svært avgrensa.
- Avvikling av kulturarrangement inneber store utgifter til leige av scene, lyd og lys, i tillegg til at det tek opp mykje tid og personalressursar. Dette gjer at kommunen sjeldan har høve til å avvikle arrangement, heller ikkje for unge. Desse ressursane går til detaljar ved arrangementa og ikkje til å bidra til at folk – unge som vaksne – kan skape, oppleve og vidareutvikle kulturlivet.
- Fleire lag- og organisasjonar har uttrykt behov for lokale til kulturverksemda si. Behova er særleg knytt til lokale for øving og aktivitet, og avvikling av arrangement.
- Kulturfagleg er det i dag mangel på lokale som kan verke utviklande og samlande for kulturlivet i kommunen, særleg med tanke på å utvikle høve for å kunne nytte øvings-, kunst- og fotorom til eigen og felles utvikling, i tillegg til opplæring i teknisk utstyr og arrangørkunnskap.

Forholdet til organisasjonsdrivne bygg i Meland

Det er fleire ulike forsamlingshus med kulturfunksjonar i kommunen, alle drivne av lag og organisasjonar. **Husebø grendalag** har nylig tatt over bedehuset i Sætrevikskrysset og flytta aktiviteten dit frå gamle Husebø skule. Laget driv for tida og pusser opp kjellaretasjen i bedehuset. **Ungdomslaget Framsteg** har eit populært og tradisjonsrikt hus på Vikebø, der dei nylig har totalrenovert kjøkkenet. **Rosland indremisjon** driv òg hus i området, med aktivitetar for alle aldersgrupper. **Nordre Holsnøy IL** har bygt eit moderne og føremålstenleg klubbhus med forsamlingshusfunksjonar ved idrettsanlegget i Leirdalen.

På Holme driv **Meland musikklag** hus i Musikkhallen med nyinvesteringar i mellom anna møblement, og **Ungdomslaget Von** har høg aktivitet i lokala sine på Tveit, mellom anna med oppgraderingar av uteområda. **Ungdomslaget Solglytt** på Dale har auka aktiviteten med ny rekruttering i laget, og på Frekhaug er det mykje aktivitet på bedehuset, mellom anna via Sagstad kristelege ungdomslag (**SKRUL**). **Melandskyrkja** har nye lokale i Frekhaug senter, og det er fleire **frikyrkjelege samfunn** i kommunen som fungerer som møteplass. På Grasdal har **Ungdomslaget Varden** høg aktivitet med vitjande frå mellom anna byggjefelta på Moldekleiv og Heiane.

På **Myrtveit** er det aktivitet og samlingsplass i bygdehuset, og **Nordre Austebygd vel** har gjort stor dugnadsinnsats dei siste åra for å få gamle Gaustad skule i stand til bruk for fastbuande og hyttefolk i Austebygda. **Flatøy bygdelag** har sitt senter ved gamle Flatøy skule, med mellom anna fritidsklubb og utleige.

Desse lokale er veldrivne med betydeleg frivillig innsats, med sterk vilje til å spele ei rolle i både i nærmiljøet og kommunen i heilskap. Samfunnet støttar dette arbeidet mellom anna gjennom lokale, regionale og nasjonale tilskotsordningar. Frivilligheit er noko som må leve i tett samkvem med kommunen, i den forstand at det offentlege ikkje kan ta denne innsatsen naudsynlegvis som ein

ibuande kraft som alltid er til stades, men at ein må vere med å støtte og samarbeide med henne. Organisasjonsdrivne bygg driv etter eigne lokale føremål, ønskje og føresetnadar, noko som er deira privilegium og vil endre seg over tid. Eit organisasjonsdrive bygg vil ikkje kunne drive eit tilbod, som vil ha som føremål å vere til nytte og tilgjenge for alle potensielle ønskje for kulturtilbod til ein kvar tid. Vidare er det ikkje å forvente at eit bygg, drive ved frivilligheit aleine, skal kunne stille med profesjonelle kulturtekniske rammer.

Ei rehabilitering av gamle Holsnøy meieri til kulturføremål vil vere eit supplement til desse bygga, og ikkje ein konkurrent. Meieriet har ei lokalisering i eit område der det manglar slike bygg, og vil måtte vere drive på profesjonelt vis. Det vil vere til fordel for frivilligheita, der det ligg mange høve for samarbeid, opplæring og utvikling i møtepunktet mellom amatørkulturen og profesjonelle og føreseielege rammer.

Ideelle, offentlege og kommersielle kultur- og møteplassar i Meland

Av andre bygg med kultur- og møteplassfunksjon kan ein nemne **Sjøslaget** i Sætrevikskrysset, med pub, kulturinnslag og matservering, restauranten **Sansetunet** på Kårbø, som nyttar seg av lokale råvarer, og ikkje minst alle kulturarrangementa ved **Galleri Rustica** på Holmeknappen.

Stiftinga Nordgardsløa, som er frivillig driven med kommunen som medlem, driv med sprengt kapasitet på Frekhaug, med nyinvesteringar i varmpumpe og kjøkkeninventar. Ho er ikkje tilrettelagt med eiga scene. Løa er svært mykje brukt og det er ingen ledig kapasitet på dagtid, og svært pressa i helgene. Avvikling av arrangement for ungdom i løa går dårleg over eins med inventaret og utstyret der. Det er leigekostnadar for arrangement på kveldstid og i helgene. På same vis har ikkje **kultursalen på Meland Aktiv** utstyr til avvikling av konsertar. Scena og lokalet er lite egna til formålet, og kulturskulen har mykje aktivitet her og i naboromma. Lokalet er ikkje tilfredsstillande lydisolert, og høg lyd går dårleg over eins med bebuarane i dei kommunale bustadane i etasjen over. Plasseringa er på mange vis lite sentral, noko mellom anna ungdom har peika på. Kollektivtilbodet er dårleg på dagtid og ikkje-eksisterande på kveldstid. Det er gang- og sykkelveg frå Frekhaug, men eit godt stykkje å gå – særleg frå dei nye felta i Mjåtveitmarka. **Nordhordland folkehøgskule** på Frekhaug har den einaste tilnærma regulære scena i kommunen, der det vert skipa til ulike kulturarrangement heile året. Scena er svært mykje brukt, og har tilgang på teknisk utstyr. Salen er for stor for mange arrangement og inneber leigekostnadar.

Meland bibliotek held arrangement gjennom heile året i moderniserte lokale i Frekhaug senter, mellom anna med foredrag, bokkafear, teaterframsyningar, konsertar og utstillingar. Lokala er ikkje lagt til rette for å avvike regulære kulturarrangement frå scene og har avgrensa plass til publikum.

Eit rehabilitert meieribyg vil kunne utfylle desse lokala, og gi kommunen ein stad for å drive kulturtilbod der utgiftene vil gå til drift av tilbod, og ikkje til leige av utstyr og detaljar ved arrangementa knytt til logistikkutfordringar. Eit kommunalt og kulturteknisk tenleg bygg vil gjere terskelen låg for å initiere, hjelpe til med og skipe til kulturtilbod.

Ungdomsklubb i Holsnøy meieri

For ein meir inngåande vurdering av utfordringar, effektar og driftsmodellar knytt til ungdomsklubb generelt, vil ein vise til saka *Eigenskapsvurdering av banklokalet i Meland rådhus til bruk som ungdomsklubb*, jp-16/188, sak-ID 16/77.

Ein av konklusjonane i den saka var at ...*Vurderinga visar til at ein ungdomsklubb er svært positivt for ungdomsmiljøa, og har viktige førebyggjande, kvalifiserande og utviklande funksjonar.*

Eit kulturbygg med høg deltaking av ungdom vil vere eit godt kulturbygg. Dei kan ha sine eigne faste kveldar med aktivitetar som film, spel og konsertar. På tidlig ettermiddag kan barn og unge gå rett frå

Meland ungdomsskule på motsett side av vegen, eller frå Danielsen ungdomsskule noko lengre sør, inn på Meieriet, få seg ein matbit og leksehjelp, og treffe andre før dei drar heim eller på trening. Ved å ha ein plass med eit organisasjons- og livssynsnøytralt utgangspunkt, vil ungdom «gå på Meieriet», sjølv om det skulle vere andre enn kommunen som arrangerer det aktuelle tilbodet den dagen. Slik kan ulike organisasjonar verke i bygget, men da i eit bygg som er eigd og drive av fellesskapet og slik er nøytral grunn.

Ungdom har behov for eit kulturtilbod og ein sosial møteplass der dei kan ha innverknad. Eit godt, ope og inkluderande ålment kulturtilbod vil òg gjere mykje for å fange opp dei som kan vere i randsonar av uønskte miljø. Det er funn på at dei som vanlegvis rusar seg mykje, rusar seg betydeleg mindre når dei er medlemmar av ein ungdomsklubb, og at det kan verke som om arbeidet og haldningane mot rus faktisk har ein verknad.

Ungdomsrådet og ungdomstilbod

Ungdomsrådet hadde spørsmål om bruk av meieriet til handsaming i møte 26.11.2015, UR-17/2015, med vedtak, «*Ungdomsrådet ser på meieriet som ei investering for framtida og ønskjer å bruke bygget til ungdomsklubb. Kommunen er i stor vekst, òg med tilstrømming av flyktingar, og ungdom treng ein møteplass for å betre sosialisering, skape eit miljø, integrere og inkludere. Rådet ser mye potensiale og ønskjer å vere del av ein eventuell prosess vidare.*»

Rådet var den 26.11.2015 på synfaring i det gamle banklokalet i Meland rådhus, UR-18/2015, med vedtak «*Ungdomsrådet ønskjer å sjå an prosessen med meieriet før ein går vidare med ungdomsklubb i banklokalet*». I møte 7.1.2016 diskuterte rådet vegen vidare for ungdomsklubb i Meland, UR-06/2016, og gjorde vedtak, «*Ungdomsrådet ønskjer ikkje å ha ungdomsklubb i banklokalet, på bakgrunn av diskusjonen i møtet*».

Ungdomsrådet stilte spørsmål ved om banklokalet var egna til å drive klubb, med tanke på tryggleik, plassering og kostnader. Dei såg på meieriet som eit meir naturleg og tenleg bygg, og stilte spørsmål om ei midlertidig løysing kunne verte god nok til å tiltrekke seg ungdom. Meieriet vart trekt fram som ein plass med fleire store rom, plass til scene, område kor ein kunne leggje til rette for uteaktivitetar og med ei sentral plassering som likevel ligg litt for seg sjølv.

Meieriet som kulturbygg

Figur 5–8 og 10.

For at meieriet skal takast vare på og nyttast til kulturføremål må det rehabiliterast. Plan, utvikling og kommunalteknikk må òg finne ei alternativ løysing for dagens bruk av meieribygg.

Bygget har ei grunnflate på 335 m², og to etasjar. Romskilla i bygget er anten i betong eller som lettveggar.

Sal/produksjonshall

Salen i bygget er den gamle produksjonshallen ved meieriet, med store lyse vindaugsflater og høgt tak for å få plass til mjølketankane. Det er eigen utgang mot mjølkerampe i sør. I etterkant av meieridrifta har det verte sett inn eit etasjeskilje i hallen. Dette skiljet er ikkje konstruert for å kunne bere ein bruk av rommet over.

I salen var det disko ved Meland kommunale fritidsklubb, som var i drift fram til 1.8.2008. Ein kan

enno sjå restar etter lysanlegget og inntil nylig DJ-bordet.

Ved bruk av salen til kulturføremål, vil ein måtte reetablere den gamle takhøgda. Ein vil da få eit høgt rom med store lyse vindauge, med klare liner til den gamle produksjonshallen. I den austlege delen av rommet er det eit naturleg sceneområde, der ein kan ha kulturteknisk lager og mindre bakrom mot nord.

Rommet bør vere kvitt, der ein i sceneområdet kan dra for mørke bakheng ved behov. På kveldstid kan ein fargelegge flatar med ulike type lys, både ved vanleg belysning og scenelys. Her vil avlange LED-lystriper til scenebruk kunne gjere nytta på ein diskre måte, utan behov for store lysriggar i taket.

Eit slikt kvitt rom og sceneområde vil dra nytte av lysinnsleppet frå dei store vindauga, og gi lokalet høve til å verte nytta til mange ulike aktivitetar, som konsertar, teaterframsyningar, performance, utstillingar, øvingar, filmklubb og kino, basarar og marknader.

Scenegolvnet må bestå av mobile sceneelement, der ei framsyning kan velje å stå rett på golvet eller nytte scenehøgda. Ein kan da òg nytte området til andre aktivitetar når det ikkje er behov for scene.

Av høgtalarflate bør ein sjå etter eit mindre line array-system med subbar. Ei slik flate vil ikkje ta for mykje merksemd og plass, men likevel kunne levere tydeleg og klart i heile rommet utan for høge volum. Systemet må ha ei ålmann tilkopling til dagleg bruk, men òg høve for å kople seg på med større lydpuvt i bakre del av rommet. All kabling må leggjast i gulv, og koplast på ein tenleg og føreseieleg måte. Ei slik investering vil òg inkludere ulike typar mikrofonar, stativ, kabling, datamaskin, software og lydpuvt. Utover å fylle hovudoppgåva ved å levere lyd til publikum, vil eit slikt moderne system automatisk ha funksjonar som gjer at det kan nyttast til høgkvalitets multisporsoptak. Vidare må scena ha tilgang på grunnleggjande backline.

Lager/bakrom scene

Det vil vere behov for eit kulturteknisk lager ved scena. Her kan ein sjå etter høve til å leggje til rette for eit mindre bakrom til bruk for sceneaktørar.

Opphaldsrom, myldreområde, garderobe

Veggskillet mot salen kan truleg fjernast, og ein bør sjå på høva for ei fleksibel løysing ved denne veggjen, slik at rommet eventuelt kan kombinerast med salen.

Toalett, vaskerom, ventilasjon og lager

Det vil vere behov for eit moderne toalettanlegg, med universelt utforma toalett med stellebord. Vidare må det settast av plass til stol- og bordlager, samt ventilasjon.

Kjøkken og kiosk

Kjøkkenet må vere tenleg til å leggje opp mat til større arrangement, samt produsere i mindre mengder. Det må ha moderne innreiing, mellom anna med gode kjølefasilitetar. Rommet må vere tilrettelagt til å fungere som kiosk/kafe ved arrangement.

2. plan

2. etasje fungerte som sosial møteplass for ungdom under den tidlegare kommunale fritidsklubben. Her vil ein kunne leggje til rette for ungdomsaktivitetar, kunstrom, område for leksehjelp, spelerom, og mørkerom. Eventuelt kan det mindre rommet nyttast som driftskontor. Kulturskulen har mangelfulle lokale for kunstundervisninga og lokala kan verte nytta til undervisning både i skule og

kulturskule.

Tilknytt område

Figur 9

På nordsida av bygget er det eit ope område, som må ryddast og leggst til rette med benkar og bord. Her er det utsikt forbi Nordhordlandsbrua og inn mot fjella.

Uteplatsen sør og aust for bygget vil vere ein naturleg stad å ha salsbodar ved utemarknadar, samt kunstaktivitetar som grafittiveggar. Vest for bygget kan ein leggje til rette som nærmiljøanlegg for eigenorganisert aktivitet. Dette bør byggast samtidig med ei rehabilitering av bygget.

Vidare vest for meieriet, ved Pilgarden/Sjursehuset, vil ein få eit flott parkområde ved å rydde krattskogen. Her kan ein nytte den gamle dokumentasjonen over plantar i hagen (*figur 2*), for å reetablere han slik den såg ut før. Dette vil òg knyte Sjursehuset og meieriet tettare saman.

Styrbustaden, eller «det gule huset», er ikkje omtala i denne vurderinga. Bygget står i nær tilknytning til meieriet og vil kunne verte nytta til bruka av lag og organisasjonar, på same måte som Sjursehuset. Delar av bygningen kan fungere som kortvarige salslokale for lokale småskalaproducentar av kunst, handverk og lokalmat.

Kostnader og vegen vidare

Det vart gjennomført synfaring med Ronny Landaas og Harry Finseth ved Plan, utbygging og kommunalteknikk i desember 2015. Ei rehabilitering av bygget, med nytt tak, fasade, modernisering av elektrisk anlegg, vatn og avløp og ventilasjon vart vurdert til å liggje i storleik på kr 3,5 millionar. I tillegg kjem innreiing og kulturtekniske installasjonar. Det kulturtekniske biten vil med lyd, lys, backline og scene ha ein storleik på kr 550 000. I tillegg kjem utstyr til ungdomsklubb, stolar, bord, kjøkken og investeringar i nærmiljøanlegg. Ein har ikkje sett på kostnader til dette i denne vurderinga, men kjøkkenet vil etter andre døme få ein kostnad på kring kr 500 000. Det må finnast ei løysing for universell tilkomst til 2. etasje i bygget, fortrinnsvis ved stolheis i trapp, sekundært ved utvendig rampe.

Eit slikt prosjekt kan hente **delfinansiering** frå spelemidlar til lokale kulturbygg på 1/3 av totalkostnad av bygg. Investeringar i nærmiljøanlegg til eigenorganisert aktivitet i tilknytning til bygget kan få dekkja 50% av kostnaden. Musikkutstyrsordninga kan yte tilskot til lydutstyr, romakustiske tiltak og lydisolasjon. Noko av det innvendige kan truleg pussast opp med lokal dugnadsinnsats, og ein må sjå etter sponsorar og støtte frå andre tilskotsordningar for å bidra i finansieringa av prosjektet, og redusere presset på den naudsynte kommunale investeringa i størst mogleg grad.

Eit slikt bygg vil måtte **driftast av kommunen**, og vil innebere ei auking av tilgjengeleg personalressurs. Ei ny stilling må opprettast for å drifte huset, ved å sørgje for innhald, gjere vedlikehald på det kulturtekniske utstyret og sørgje for aktivitet for barn og unge. Det vil vere behov for frie midlar til å initiere, samarbeide og skipe til arrangement, halde utstyr ved like og stå for eigendel i tilskotsordningar. Forsikringane til bygget vil truleg måtte justerast, og det er nærliggande at strømutgiftene vil auke.

Det vart vurdert på synfaringa med Landaas og Finseth at eit prosjekt for å nytte meieriet til kulturføremål vil i stor grad kunne gjennomførast med interne ressursar i kommunen, utan større behov for ekstern konsulentteneste. Det vurderast vidare til at kommunen sjølv kan greie ut dei kulturtekniske behova og kostnadane, med mindre behov for konsulentteneste.

Vegen vidare for å ta vare på gamle Holsnøy meieri til kulturføremål vil vere å leggje fram eit mandat

for ei administrativ arbeidsgruppe, med Utval for levekår som styringsgruppe, som kan planleggje bygget med interne ressursar og gi faktagrunnlag for naudsynt kommunal investeringsramme og søknadar om tilskot frå spelemidlar og andre ordningar. Gruppa må samstundes sjå på løysingar for behova til Plan, utvikling og kommunalteknikk i å finne alternative lokale for deira verksemd i bygget.

Konklusjon

Vurderinga for sak om *Framtidig bruk av Holsnøy Meieri*, ULK-40/2015, med vedtak «*Utval for levekår gjev tenesteområdet kultur oppdrag å utgreie vidare kostnader med å ta vare på Holsnøy meieri med tanke på bruk av huset til ulike kulturføremål.*» ligg føre.

Vurderinga viser til at eit kulturbygg er forankra mellom anna i kommuneplanen, der ein skal *...planleggje for nye kulturarenaer, det skal ...leggjast til rette for uformelle møteplassar og ...kulturtilbod for barn og unge, for å stimulere til kulturell deltaking, kreativitet og fremja fysisk aktivitet.* Meieribygget skal takast vare på i tråd med omsynssone kulturmiljø og kulturminne H570_7 Frekhaug, som eit av flott døme på tidlegare industribygg i kommunen.

Vurderinga viser til at det er eit stort behov for eit ålment kulturbygg og møteplass for kommunen, med målgrupper i alle aldrar. Meieribygget er egna til kulturføremål, som eit senter for kultur- og samfunnsliv i kommunen og eit supplement til tilboda frå eksisterande lag- og organisasjonar. Bygget kan vere ein motor for å tilby sosiale møteplassfunksjonar, kulturelle opplevingar og kunnskapsutveksling blant innbyggjarar og kulturaktørar i kommunen.

Vurderinga tar for seg korleis meieriet kan innreiast og driftast, der det må leggast opp til ei auke i tilgjengeleg stillingsressurs.

Vidare viser vurderinga til at dersom meieriet skal takast vare på og nyttast til kulturføremål må det rehabiliterast. Plan, utvikling og kommunalteknikk må òg finne ei alternativ løysing for deira bruk av bygget. Det må til sist gjevast eit mandat til ei arbeidsgruppe som kan prosjektere og leggje fram eit klart prosjekt.

Framlegg til vedtak:

Vurderinga vert teken til vitande. Det vert oppretta ei administrativ arbeidsgruppe med mandat å prosjektere å ta vare på Holsnøy meieri til kulturføremål.

Utval for levekår - 04/2016

ULK - behandling:

Framlegg til vedtak i møte:

Utval for levekår tek vurderinga til vitande. Det vert oppretta ei administrativ arbeidsgruppe med

mandat å prosjektere å ta vare på Holsnøy meieri til kulturføremål.

Utval for levekår ber om at det vert gjeve løypemelding/framdriftsplan i neste møte.

Avrøysting: Framlegget i møte fekk **9 stemmer for** og **0 stemmer mot**, og vart såleis **samrøystes vedteke**.

ULK - vedtak:

«Utval for levekår tek vurderinga til vitande. Det vert oppretta ei administrativ arbeidsgruppe med mandat å prosjektere å ta vare på Holsnøy meieri til kulturføremål. Utval for levekår ber om at det vert gjeve løypemelding/framdriftsplan i neste møte.»